

Aleg. 453

Sprawozdanie

komisji bankowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z wnioskiem zmiany statutu Banku krajowego.

Niemal w każdej sesyi, niemal co roku wchodzi na porządek dzienny obrad Wysokiego Sejmu nowe przedłożenie Wydziału krajowego z projektem zmiany poszczególnych postanowień statutu Banku krajowego.

I jeżeli potrzeba takich zmian jest naturalnym wyrazem ciągłego rozwoju gospodarczych stosunków i statecznego rozwoju Banku krajowego, który postanowienia swego statutu w ten sposób zmieniać musi, by one zmienionym stosunkom odpowiadały i by dawały możność coraz skuteczniejszego finansowego popierania gospodarczej pracy jednostek, to obecnie proponowane zmiany są przykładem najwięcej pod tym względem typowym, są one bowiem wynikiem bardzo żywo i powszechnie uczuwaney potrzeby gospodarczej, są dalszym ciągiem i naturalną konsekwencją zmian już dawniej wprowadzonych.

Chęć zaradzenia potrzebie kredytu inwestycyjnego, potrzebie coraz żywiej uczuwaney zarówno w gospodarstwach wiejskich jak i w przedsiębiorstwach przemysłowych i budowlanych w miastach, spowodowały Zarząd Banku krajowego do przedłożenia kompetentnym czynnikom wniosku zmiany statutu Banku w tym kierunku, by Bank był na przyszłość uprawnionym do udzielania pożyczek gotówkowych przyznawanych na podstawie zeznanych w formie aktu notaryalnego skryptów dłużnych zabezpieczonych hipotecznie bezpośrednio po pożyczkach hipotecznych udzielanych w listach zastawnych, a więc z reguły dopiero na drugiej połowie wartości nieruchomości.

Projektowane pożyczki hipoteczne gotówkowe, wypełniając dotychczasową lukę w zakresie działania Banku, nie byłyby jednak wcale taką nowością, której by charakter ryzykownej próby przypisać można lub któreby powagę instytucyi obniżyć mogły. Udziela już bowiem od dawna takich właśnie pożyczek czeski Bank krajowy a wysokość tychże według bilansu za r. 1901 dosięgła tam łącznej kwoty K. 8,247.570.

W praktyce bowiem zachodzą często takie położenia, że przy niemożności korzystania ze zwykłego kredytu hipotecznego a uciążliwości warunków kredytu wekslowego krótkotrwałego nawet pożyczki gotówkowe na drugie hipoteki stają się nieodzowną potrzebą gospodarczą.

W sprawozdaniu swem o tej kwestyi wymienia Wydział krajowy przykładowo te kategorie gospodarczej działalności jednostek, przy których nowa forma kredytu krótkotrwałego a jednak nie tak chwilowego jak kredyt wekslowy, szczególniejsze ma znaczenie.

Komisya bankowa stwierdza swą zupełną pod tym względem z zapatrywaniami Wydziału krajowego zgodność, niewątpliwym bowiem obowiązkiem Banku krajowego w myśl zadań jego w §. 1 statutu określonych jest silnie uczuwaną potrzebę takiego kredytu w miarę możności i z uwagą na bezpieczeństwo użytych kapitałów zaspakajac.

Zgadając się więc na projektowaną zmianę statutu Banku, wyraża jednak Komisya bankowa życzenie, by przepisy, jakie dla nowego działu pożyczek wydane będą,

określały jak najdokładniej cele, sposób udzielania, warunki spłaty i zabezpieczenia hipotecznego oraz wysokość stosunkową tych pożyczek i by przepisy te po zatwierdzeniu ich przez Wydział krajowy w najbliższym sprawozdaniu Wydziału krajowego ogłoszone zostały.

Według sprawozdania Wydziału krajowego pożyczki takie będą udzielane stosownie do celu, na jaki służyłby miały w dwóch formach, t. j. albo na krótki przeciąg czasu najwyżej na lat 3, a spłacalne jednorazowo po upływie tego czasu, (gdzie więc w czasie trwania pożyczki jedynie tylko raty procentowe dłużnik opłacać będzie) — albo też w formie amortyzacyjnej na okres jednak nie dłuższy jak 19 i 19½ lat.

Przy stopie procentowej 4¾% wynosiłoby oprocentowanie łącznie z amortyzacją 8% i pożyczka w 19 latach zupełnie umorzona by była. Przy stopie zaś 5% i przy ratach amortyzacyjnych również 8% trwałby czas umorzenia 19½ lat.

Pierwsza forma pożyczek najwyżej 3 letnich służyłaby tym celom gospodarczym, które takim krótkotrwałym kredytem osiągnąć się dadzą t. j. na kredyt budowlany, w większych miastach, druga zaś forma nadawać się będzie głównie do zaspokojenia potrzeby kredytu inwestycyjnego zarówno w rolniczych gospodarstwach jak i w przedsiębiorstwach przemysłowych, gdyż jedne i drugie wymagają do zamortyzowania kosztu założenia kilkunastoletniego okresu czasu.

W razie żądania takich pożyczek na drugą hipotekę mógłby Bank przyznawać je tylko wtedy, gdy bezpośrednio poprzedzającą wierzytelnością jest pożyczka amortyzacyjna udzielona przez instytucję emisyjną i to przy własności ziemskiej najwyżej do wysokości 20%, zaś przy własności miejskiej najwyżej do wysokości 15% tej poprzedzającej pożyczki emisyjnej.

Komisya bankowa godząc się na to projektowane przez Wydział krajowy oznaczenie najwyższej granicy takiej pożyczki, musi jednak wyrazić życzenie, aby przy udzielaniu tych pożyczek trzymano się w granicach tej ewentualnej zwyżki wartości hipoteki, o jaką przez nowe inwestycje wartość ta podnieść się powinna.

W ogóle zdaniem komisji bankowej rękojmią pożytecznego wpływu tego nowego działu pożyczek na nasze gospodarze życie leżeć będzie w tem, by umiano dopilnować użycia pożyczki na ten cel, na który została zaciągnięta. Dopilnowanie zaś takie nie byłoby zdaniem komisji ze zbyt wielkimi połączone trudnościami. Tak naprzykład przy drenowaniu może następować wypłata pożyczki w miarę dokonanych robót wprost na ręce przedsiębiorcy za asygnatą dłużnika. Tak samo może być przy kredycie budowlanym.

Komisya bankowa przykłada szczególniejszą do tego wagę, by te jej życzenia w regulaminie, który dla tego działu pożyczek wydanym być ma, znalazły swój wyraz i szczegółowe określenie.

Komisya zgadza się z Wydziałem krajowym w tem, by przy udzielaniu takich gotówkowych pożyczek na zakłady przemysłowe mogły być one udzielane tylko „primo loco“ i to najwyżej do wysokości nie jednej trzeciej lecz jednej czwartej części przyjętej przez Bank realnej wartości budynków i stałych urządzeń fabrycznych a to w uwzględnieniu okoliczności, że wrazie zwinięcia przedsiębiorstwa przemysłowego wartość tych nieruchomości bardzo znacznie na niekorzyść zmienić się może. Zdaniem komisji bankowej do korzystania z tego kredytu dopuszczane być winny przedewszystkiem te przedsiębiorstwa przemysłowe, które założone własnym kapitałem rokuja pomyślny rozwój a cierpią tylko na brak kapitału obrotowego.

Nie będzie również zdaniem Komisji wykluczeniem udzielanie takich gotówkowych pożyczek na pierwszą hipotekę posiadłości włościańskich w wysokości takiej jak hipoteczne pożyczki w listach zastawnych, w razie gdy pożyczka nie będzie przenosić 1000 koron.

Pozostaje jeszcze do określenia potrzeba położenia z góry pewnej maksymalnej granicy działalności Banku krajowego na polu nowych pożyczek, by Bank swoich zasobów gotówkowych nadmiernie i nad swe siły w pożyczkach tego rodzaju nie wyczerpał. Pierwszą bowiem zasadą bankowości i gwarancją statecznego wolnego od wstrząśnień rozwoju każdej instytucji bankowej jest ruchomość pewnej części kapitałów, nieprzerwane istnienie płynnych rezerw w pewnym do unieruchomionych w pożyczkach kapitałów stosunku.

Rada nadzorcza Banku proponuje stałe określenie maksymalnej sumy takich pożyczek mniej więcej na 5,000.000 koron, przyjmując jako klucz do jej określenia wysokość kapitału własnego Banku z wliczeniem jego niefundowanych rezerw a z odtrąceniem własnych udziałów Banku w przedsiębiorstwach przemysłowych.

Nie sprzeciwiając się bynajmniej wysokości tej maksymalnej sumy nowego typu pożyczek, wysokości, którą obecny stan własnych i cudzych powierzonych Bankowi kapitałów i pomysły a stały rozwój tej instytucji w zupełności usprawiedliwia, uważa jednak Komisya bankowa za rzecz racjonalniejszą przyjąć jako podstawę do określenia tej granicy stan kapitałów obrotowych t. j. przez trzecie osoby Bankowi powierzonych a w szczególności stan wkładek oszczędnościowych.

Klucz na podstawie stanu wkładek oszczędności mianowicie nie wyżej jak 50% tych wkładek, jaki Komisya niniejszem proponuje, będzie z natury rzeczy więcej elastycznym i choć w praktyce może nie być cyfrowej różnicy, jednak teoretycznie nie dałoby się obronić stawiania programu unieruchomienia kapitału zakładowego Banku w pożyczkach na drugie hipoteki udzielanych.

Opierając się na powyższych swych uwagach oraz treści sprawozdania Wydziału krajowego w tym przedmiocie, przedkłada Komisya bankowa Wysokiemu Sejmowi wnioski o zmianę poszczególnych postanowień statutu Banku krajowego w tym kierunku, by udzielanie pożyczek gotówkowych na drugie hipoteki Bankowi umożliwiającem było. Prócz tego okazuje się potrzebnem umieszczenie w statucie Banku krajowego takich postanowień, które by wyraźnie upoważniały Bank do przyjmowania poręki wobec Skarbu Państwa zakredytowane przez tenże Skarb podatki spożywcze.

W prawdzie znajdują się w statucie Banku ogólne postanowienia, pod które uprawnienie do przyjmowania takiej poręki podegniętem być może i stwierdzić należy, że Bank krajowy poręczeń takich de facto od lat 16-tu już udziela, co nigdy dotąd przez Ministerstwo skarbu kwestyonowanem nie było.

Gdy jednak reskryptem swoim z dnia 8. maja roku 1903 zwróciło Ministerstwo skarbu uwagę, że Bank krajowy nie ma w swym statucie wyraźnego upoważnienia do przyjmowania poręki za kredyty podatkowe i zażądało uzupełnienia statutu w tym kierunku, ukazuje przezorność żądane uzupełnienie statutu przy tej sposobności przeprowadzić.

Wreszcie w myśl żądania we wniosku posła Oleśnickiego zawartego, by w §. 2. statutu obok polskiej, niemieckiej i francuskiej także ruska nazwa Banku pomieszczoną została, proponuje komisya w uznaniu zupełnej słuszności żądania odpowiednią zmianę §. 2-go przeprowadzić.

Na podstawie powyższych wywodów komisya bankowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. §. 2. statutu Banku krajowego w dotychczasowem swem brzmieniu uchyla się;

II. Ten §. 2. ma brzmieć, jak następuje:

„Zakład ten ma główną siedzibę we Lwowie. W swojej pieczęci używać ma herbu krajowego z powyższą nazwą w obwodce. Firma banku krajowego (po polsku: „Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem“; po rusku: „Bank krajowyj Korolijstwa Halyczyny i Wołodymyryi z Welykym Kniażestwom Kakiwskim“; po niemiecku: „Landesbank des Königreiches Galizien und Lodomerien mit dem Grossherzogthume Krakau“; po francusku: „Bauque de royaume de Galicie et Lodomerie avec la grand duché de Cracovie“) podpisowaną będzie przez dwóch dyrektorów lub przez jednego dyrektora i jednego prokurzystę“.

III. Sejm uchyla w §. 3., rozdziale D), statutu Banku krajowego ustęp oznaczony lit. f) w jego dotychczasowem brzmieniu i uchwała, iż w §. 3. rozdziale D), ustęp oznaczony lit. f) ma odtąd brzmieć, jak następuje:

„Udzielanie pożyczek na skrypta notaryalne:

a) gminom i powiatom, kasom pożyczkowym gminnym i powiatowym, stowarzyszeniom zaliczkowym i innym opartym na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873 roku Dz. u. p. Nr. 70 oraz kołom kredytowym,

β) osobom prywatnym za hipotecznem ubezpieczeniem“.

IV. Sejm uchwała:

1. W §. 3. rozdziale D) statutu Banku krajowego po ustępie oznaczonym lit. m) nowy ustęp, który brzmi:

„n) przyjmowanie poręki za kredytowane przez Rząd podatki spożywcze“;

2. W §. 80. statutu Banku krajowego jako drugi ustęp tego §. ustęp, który brzmi:

„Bank krajowy udzielać będzie pożyczki na akta notaryalne osobom prywatnym jednak tylko za hipotecznem ubezpieczeniem i w myśl przepisów, które uchwali Rada Nadzorcza na wniosek Dyrekcyi a zatwierdzi Wydział krajowy“;

3. W §. 94. statutu Banku krajowego nowy (trzeci) ustęp tego paragrafu, który brzmi:

„Rada nadzorcza wydawać będzie instrukcye co do przyjmowania za kredyty podatkowe poręki, ułożone dla każdego rodzaju podatków osobno“.

V. Sejm uchyla w §. 109. rozdziale D) ustęp oznaczony liczbą 10 w jego dotychczasowem brzmieniu i uchwała, iż ustęp ten ma brzmieć, jak następuje:

„10. Uchwalenie przepisów o udzielaniu pożyczek na skrypta notaryalne osobom prywatnym (§. 80. ust. 2.), wydawanie instrukcyi co do przyjmowania poręki za kredyty podatkowe (§. 94.) i wydawanie instrukcyi osobnej co do interesów ze stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarzemi (§. 96)“.

VI. Sejm uchyla w §. 112. statutu Banku krajowego ustęp oznaczony liczbą 6. w jego dotychczasowem brzmieniu i uchwała, że ustęp ten ma brzmieć, jak następuje:

„6. Zatwierdzenie przepisów o udzielaniu pożyczek na skrypta notaryalne osobom prywatnym (§. 80) i instrukcyi o wykonaniu przedsięwzięciw melioracyjnych (§. 94.)“.

Przewodniczący :

Władysław Krainski.

Sprawozdawca :

Hupka.